

I namnet **lypbiurn** finnes en skada t. v. om toppen, som skulle hava förstört v. bistaven, om första runan varit **t**.

Efter 35—37 **sin**: följa stavlösa runor. 38—46 **iarpsalri** äro fullt tydliga; 42 **s** är ett streck 4,5 cm uppifrån. Därpå följer en stav, som slutar knappa 2 cm uppifrån, på mitten är 2 cm från en cementfog, upp- till och nedtill invid brottet, vilken O. v. Friesen säkert med rätta uppfattar som 47 **f**, spetsen synes vara vidgad till en knapp. På andra sidan om fogen finnes 48, en otydlig fåra med form av stavlost **n**, som slutar 2,5 cm uppifrån och därför svårigen kan hava haft förbindelse med 47 **f**. 49—50 äro tydliga stavlösa **au**. Därpå följer 51, ett 7 cm långt streck uppifrån, som alltså är 2,5 cm längre än 42 **s**, på fotografien 1,5 mm längre och som O. v. Friesen därför uppfattar som **k**. Något tvärstreck i nedre ändan, som eljest på stavlost **k**, finnes emellertid icke, men 2,5 cm av spetsen tyckes vara triangelformig; eljest **s**. Efter 52 stavlost **u** följer 53 en stavlös runa 1 cm från nedre linjen, på fotografien 2 mm, som O. v. Friesen uppfattar som **b**, möjligen finnes även 1 cm av en dylik 3,5 cm ovan den förra; varomicke **a**. 54—57 äro vanliga runor **himi** men 54 **h** är skadad och av 55 **i** finnes blott toppen, av 56 **m** saknas staven nedom bistavarnas utgångspunkt. Inskriften slutar med 58 ett stavlost **n**.

Inskriften är alltså följande:

kunar : raispi : stain : pansi : at lypbiurn : sun : sin : Stavlösa runor: **iarpsalr ifna uk(s?) ub(a?)**

Vanliga runor: **himi** Stavlös runa: **n**

Namnet **lypbiurn** förekommer icke annars men jfr fsv. *Lydhfast*, *Ludholf*, fvn. *Ljóðólfr*.

O. v. Friesen läser runorna 38—58: **iarp sal rifna uk ubhimin**, tyder detta: »jorden skall remna och himmelen därovan» och säger orden omedelbart erinra om Voluspas bekanta:

»stenbergen brista

— — — — —
— — — — —

och himmelen remnar»¹

Skeppet på stenens mellanparti, på vilket ett kors är inkomponerat som mast och segel, anser O. v. Friesen vara dödsskeppet, som skall föra Gunnar till en bättre värld, som består, när »himmel och jord förgå».

Denna skarpsinniga tydning, som prof. O. v. Friesen i brev förklarar sig vidhålla och anse **iarp** hava uttalats som fsv. *iorþ*, är i och för sig synnerligen tilltalande, den utgör ett regelbundet verspar i fornyrdeslag, som kunde vara hämtat ur en fornsvensk domedagssång och antyda, vad som en gång väntade den avlidne kristne, med underförstådd förhoppning, att denne avlidne icke behövde räddas för domen. Mot tydningen kan den anmärkningen göras, att fsv. *iorþ* aldrig annat än som första led i sammansättning har biformen **iarþ*, som måste förklaras som en analogibildning till en förutsatt gen. *iarþar*, lik fvn. *iarðar*, för **sal** väntas **skal*, att 53 betyder **b** är tvivelaktigt och slutligen är en dylik avslutning utan motstycke i runinskrifter. Då inskriftens anordning är densamma som Sö. 148, Innberga, väntar man fastmer som där en uppgift om den avlidnes öde.

Som första led i smsg, förekommer däremot i fsv. formen *iarþ-*, t. ex. *iarþhus*, *iarþbrekka* (A. Kock, *Umlaut und Brechung* s. 297), möjligen bildar därför **iarpsalr** en smsg. såsom fvn. *fold-salr* »jordsal», en skaldeomskrivning för »himmel», eller *grund-salr* för »jorden»; jfr omskrivningen för »himmel» i Sn. Ed. bl. a. *hús jarðar*, *salr fjalla*. Tänkbart vore då, att **ifna** vore gen. pl. *hifna* av *himin*, jfr dat. sg. *hifni* Sö. 136 Aspa, och förtydligande bestämning till *iarþsalr* »himmel». Himmelen vore alltså betecknad genom två beteckningar, förmodligen i något olika betydelse, men även denna avslutning är utan motstycke i runinskrifter, och det är svårt att inse dess sammanhang med den enkla föregående inskriften, om detta icke skulle vara en förhoppning om salighet för den avlidne sonen. Även *iardhsalr hifna*

ok upphimin bildar ett verspar i fornyrdeslag som måste

¹ Vsp 52, 5—8. Grióthjorg gnata,
en gifr hrata;
Troða halir helveg,
en himinn klofnar.

vara citat ur en dikt, då det är så fristående från inskriften. Vilken tydning är riktig, måste jag dock lämna därhän.

Översättning: Gunnar reste denna sten efter Lydbjörn, sin son. Jord skall remna och himmeln däröver (O. v. Friesen) e. Himlarnes jordsal och himlen däruppe (Brate).

155. Söderby, Runtuna sn, Rönö hd.

Pl. 11: B. 802.

Litteratur: B. 802; L. 878; Ransakn. 1667—84; Peringskiöld, Notae in Vitam Theodorici s. 498; Liljgren, Runlära s. 110; D 8vo I, s. 40; Runverser s. 175.

I *Ransakn.* angives »Söderby Hage» vara runstenens plats och B. 802 visar runstenen, som nu är förkommen, stående invid trenne skeppssättningar.

Enligt måtten i B. 802 har stenen varit 1,35 m hög, 1,03 m bred vid foten. Ämnet har säkerligen varit gråsten.

Högra slingan var till största delen förstörd, blott en del av dess slut bevarad. Inskriften var enl. B. 802:

Slingan: **bryniulfr skiu · auk anuntr · rai — — rin uipu** Innanför begynnelseslingan: — **ehs**

snialir : trikiar :

Om tydningen yttrar Bugge, *Runverser* s. 175 f. följande: »For **skiu** formoder jeg **askel**. Peringskiöld har skarpsindig och tiltalende udfyldt det manglende saaledes: **rai[spu stain at brupur sina onar uar fa]rin uipu [um alfur heims]ens**. Han sammenligner bl. a. i L. 141 **onar uarþ tauþr i girkium**. I Udfyldningen burde det heller have hedt **brupr, uas** eller **uar** og **alfur**. Jeg forstaar ikke Formen **uipu**, for hvilken man skulde have ventet **uipa**. Peringskiölds Læsning **ens** (ikke **-ehs**) antager jeg for rigtig og Udfyldningen [**heims]ens** for sandsynlig. Vi har vistnok i denne Indskrift Brudstykker af Vers, men disse lade sig ikke med sikkerhed udfylde.»

Bugges förmodan, att **skiu** varit **askel** synes riktig, vilket däremot Peringskiölds utfyllning ej i sin helhet kan vara, då den saknar motstycke. Att **rin** skall fullständigas till [**fa]rin**, är sannolikt, jfr **han uar : farin : mip : ikuari** Sö. 107 Balsta; **uip** är då prep. *vidh* som brukas i samma betydelse som *mædh* för att angiva följe, t. ex. isl. *fór M. ok G. við honum* Hkr., och **u** är början på den hövdings namn, som han åtföljde, till äventyrs **ulaifr** Olev Sö. 163 Rycksta. Att det slutande **snialir : trikiar** är utsagt om sönerna, synes otvivelaktigt, men dessa böra i det föregående hava sammanfattats, t. ex. genom ordet *synir*, som allitterar med **snialir** och bestämmes av **hs** »hans»; versen kan hava varit: *gærdhu synir hans* A 3, så att 33 **e** framför vilken spår av runor äro tecknade, är fel för **Λ R**. I avseende på uttrycket *gærdhu synir* jfr Sö. 145 Enebylöt.

Översättning: Brynjulv, Äskil(?) och Anund reste [denna sten efter N. N., sin fader. Han var fa]ren med O[lev. Gjorde hans söner vården], dugliga kämpar.

156. Söderby, Runtuna sn, Rönö hd.

I ett brev till R. Dybeck från H. Aminson, Strängnäs d. 6 okt. 1862 (i R. Dybecks 1878 inlösta samling i V. H. A. A.) omtalas, att Södermanlands fornminn.-förenings ombud i Runtuna anmält, vilka runstenar där saknas, bl. a. Sö. 155 Söderby, varpå fort-